PLOČA BROJ NULA JEDAN

Dobar dan i dobro nam došli. Krećemo odmah, rekli su mi, danas maksimalno skrati. Pokušaću da vam glavne teze izložim što slikovitije, a pitanja i komentare možemo onda ostaviti za sutra. Evo, ovako. Prvi podatak koji govori o postojanju sledeće ženske osobe pronalazimo u biografijama umetnika [*Nadimak* – Prezime, Ime]. Pazite, ono što je nama ovde prvo od važnosti jeste ta jedna jedina rečenica koja se skoro pa doslovno ponavlja iz izvora u izvor, uz zanemarljive varijacije. Hajte da zajedno poslušamo: *poslednjih sedam godina života [u. 1989] proveo je na proputovanju sa [njeno Ime Prezime]*. Prema našim istraživanjima građe i sačuvanim kazivanjima svedoka vremena, ona je bila *bliska prijateljica* tog *našeg poznatog slikara*, često i *družbenica* ili *saputnica*. U prilogu je jedina zajednička fotografija, crno-bela, lajka formata. Vidite, bitno je da neki ovako redak dokument opišete što preciznije, što detaljnije, pogotovo jer je reč o jedinom poznatom vizuelnom svedočanstvu njenog postojanja. Pokušaću sad iz glave, dakle, što preciznije, što detaljnije, na primer: nebo bez oblaka, a terasa na mansardi osunčana je kosom svetlošću zore ili kasnog podneva u ranu jesen ili pozno leto, on pozira u punom anfasu, tamnom kombinezonu, pogleda uperenog ka središtu objektiva, sa opuškom između palca i kažiprsta. Slika apstraktnog motiva, tehnike ulje

na platnu, približnih dimenzija 50x70cm, frontalno je postavljena na stolicu tipa *thonet*, a ovo ovde je ona, naginje se sa vrata izljuspane farbe u tročetvrtinskom portretu, desni ugao usana izvijen u blag osmeh upućen fotografu, inače zajedničkom prijatelju, izviruje joj glava iz crne ili crvene rolke sa izrazito kratkom kosom itd. U drugom planu, vidite, smanjuje se dubinska oštrina i zato jasno vidimo još samo dve terase, itd. Originalni negativ, do kojeg smo dospeli, nalazio se u pojedinačnoj papirnoj omotnici sa natpisom crvenim markerom, velikim štampanim slovima: MAIJA. Tu omotnicu svakako čuvamo u Dokumentaciji Omota, imaćete priliku da kasnije pregledate i njihovu kartoteku. Nego, idemo dalje. Prema slikarevom sećanju, iz jednog od intervjua za kulturni TV program negde tamo krajem osamdesetih, taj snimak je nastao u vreme *crvenog ciklusa*, tačnije, u Parizu 1982. godine. Ali prilikom intervjua, nije se predugo zadržavao na komentarisanju ove fotografije, tek toliko da je smesti u kontekst svog stvaralaštva ali i ovlaš, naravno, podstakne intrigu. Onda je prešao, ja vam sad prepričavam, na seciranje narednih fotografija koje je novinarka pripremila za taj razgovor o njegovom *životnom putu*. Kao što već možda možete da naslutite, imao je potrebu da skoro o svemu što bi ga za budućnost potencijalno odredilo i opisalo kao jedinku, *okamenilo u spomenik*, *uklesalo zanavek*, da citiram, ostavi svoje mišljenje, komentar, crticu, da ga makar takne i zapljune, što je onako baš mahnito eskaliralo u autobiografiji, pre svega njenom dnevničkom delu, obratite sad pažnju i na ton i na pauze, zanemarite gramatiku: *Paris 13.7.1983. Kad sam se probudio, tog Dana, već sam celim svojim bićem osećao da će se mi*

Nešto Veliko desiti… Sprema mi se Prelaz… Prelom… Ulazak u novu fazu. Ustao sam u potpunosti otrežnjen od sna koji mi je jasno, gotovo proročki, predočio kakav mi Dan sudbina nudi na njenom dlanu. Na stolici me je čekala ispeglana odeća, a preko nje se prelamala pazite sad *purpurna boja vitraža sa prozorskog okna. Zrak s Neba… Sam pogled na moje radno odelo budio mi je optimizam stvaranja sa kojim sam ušao u taj Dan, Dan od samog Boga dan…* Novi izvori i svedoci preuzimaju neznatno izmenjene sintagme jedni od drugih, prilagođavajući opis potrebama: monografije, kolumne, brakorazvodne parnice, aukcije, ostavinske rasprave, pesme, romansirane biografije, dramskog teksta, tako da se teško može ući u trag Primarnom dokumentu i njegovom tvorcu, a to svakako nije naš umetnik, slušajte, ovde vam je dato u vidu isečaka, a imate dole povezane izvore: *vreme crvenog ciklusa, crvenog perioda, u vreme legendarne crvene faze; erupcije na platnu i u životu; razjapurenog bika strasti; crvenog; puštene krvi u zanosu; kada se java i san prelivaju na plameno platno; bubrenje života u purpurnoj ekstazi*; *purpurni prelom*. I tako dalje. Mladi ste i možda se pitate, zašto se sad baviti jednom bezazlenom sintagmom, ali u slučaju ovog istraživanja to nas može uputiti na tok mitologizacije njihovog pretpostavljenog zajedničkog života, na koju nije imuna ni ionako škrta biografija te ženske osobe. Ujedno, ali možda, možda pre svega – sklapamo kockice o njenom životu, gde su nam ove i ovakve njegove poze tek statisti. Ovo mi je baš sad dobrodošlo kao šlagvort – dešavaće vam se da počnete od tako nekog naizgled bezazlenog detalja koji vas odvuče na potpuno drugu stranu, ali zapravo onu pravu,

i preokrene vam cilj istraživanja. I zato, veliku pažnju posvećujemo svemu onome što naizgled ničemu ne služi. Takoreći ničemu. Ali vremenom se naviknete, izoštrite ta nova čula. U ovom našem slučaju tek se poneki detalj izdvojio iz arhive, i to posle dužeg rada, a koji vam, sad kad ga prvi put čujete, deluje kao periferni izvor, neki ostatak, pazite na primer ovo: *bila je studentica pa asistentkinja; blago njemu; kakva bi bila nego prolazna avantura; kaćiperka; vihor; drsko smaknut šešir sa glave; ta priča – ne zaklapa, a zna se za koga je kafana!; ionako je samo pila vodu, zamisli; za mene je bila kao lahor, milovanje blagog vjetrića; posle dužeg vremena od poslednjeg slučajnog susreta, sreli smo se i pozdravili još samo jednom, ponovo slučajno, na pijaci; tek kad sam došla kući, videla sam da mi je ostalo neke crne farbe na rukama i po mantilu; ne, mislim da to ipak nije bila ona na peronu.* Još nešto, pazimo, o njoj se malo govorilo i sasvim oskudno pisalo dok je bila među živima, naravno, bez ikakvog direktnog pomena u slikarevoj autobiografiji, ali to da vas ne čudi. I sad kad se kopa po njegovoj zaostavštini, tumači i propituje, čini mi se da je za sve potrebna ili debela dozvola ili debela veza. Iz nekog razloga klan arhivista će uvek, ali uvek – bez obzira iz koje institucije da dolazite – pokušati da vam oteža istraživanje. Evo samo par primera, pa ćemo vežbati nekog od narednih dana i asertivnu konfrontaciju, i to vam je bitan deo posla: *Gospođice, Vi to planirate da zanoćite kod nas u arhivu* (smeh, blagi prekor)*; gospođice, fotografisanje je zabranjeno* (tiho i odlučno, iako je čitaonica prazna)*; gospođice, skoro će pet sati, kraj je radnog vremena, budite ljubazni te svratite idućeg meseca, sad radimo na reviziji fonda,*

ili još bolje, onog tamo, posle praznika i odmora (dobronamerno, preko ekrana laptopa). Ali u ovom našem slučaju, bez obzira na sve, saznanja su kapala. Prijatelji iz regiona su mi dojavljivali tragove i kontakte, kao što je, na primer, sledeći svedok, poslušajmo, evo, za kraj: *mlada damo, vidite li onaj prozor, tu na trećem katu, bila je redovita sa stanarinom, ali je prečesto izbivala, samo bi spakirala koferčić, nataknula onaj njezin purpurni šeširić i šmugnula, a nikada je ne bih primjetila pri povratku iako svaku od tri kave obavezno pijem ovdje, uz prozor*. Sa sve širim uvidima u slučaj, dolazi i nelagoda: možda je namerno sakrivala sve tragove? Možda ostavljala lažne? Pazite, to bi i bilo u skladu sa gotovo mističnom konspirativnošću njenih, nazovimo, umetničkih aktivnosti. Ipak, jedno je na kraju izvesno. Osnivačica je jednog notornog, još uvek nedovoljno tumačenog pokreta i poslednji apologeta istog *[r. ?, u. 2020, okolica Ljubljane]*. Kasnije, do kraja, posvećuje se bolesnim roditeljima. Eto, to bi bilo sve za danas od mene, a sada možete preći kod kolege iz Omota, treća vrata levo niz hodnik. I dobijate narednih dana snimak ove prezentacije sa, verujem, par korekcija, ali to vam i nije sad bitno, sve će to kolege lepo da vam pripreme da imate u različitim formatima. Prijatno, deco i doviđenja!